

FILIP GAJEWSKI

Uniwersytet Warszawski
f.gajewski@student.uw.edu.pl
<https://orcid.org/0009-0001-5083-3110>STOSOWANIE ART. 115 K.C. DO UPŁYWU TERMINU
PRZEDAWNIEŃ. GŁOSA KRYTYCZNA DO WYROKU
SĄDU NAJWYŻSZEGO Z 14 LUTEGO 2025 R.,
II CSKP 1946/22

1. WPROWADZENIE

Przedmiotem niniejszej glosy jest tytułowe orzeczenie¹, w którym Sąd Najwyższy odniósł się w szczególności do problematyki dopuszczalności zastosowania art. 115 k.c.² do upływu terminu przedawnienia. Przepis ten stanowi, że jeżeli koniec terminu do wykonania czynności przypada na dzień uznany ustawowo za wolny od pracy lub na sobotę, termin upływa następnego dnia, który nie jest dniem wolnym od pracy ani sobotą. W wyroku tym odstąpiono od wykładni art. 115 k.c., która została przedstawiona w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 22 maja 2024 r. (III CZP 21/23)³. Uchwała ta została wydana na skutek zagadnienia prawnego przedstawionego w sprawie rozstrzygniętej ostatecznie komentowanym wyrokiem, zanim zmienił się w niej skład sądujący. Sąd Najwyższy uznał, że nie jest związany stanowiskiem

¹ Lex nr 3829592.

² Ustawa z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz. U. z 2026 r. poz. 795 ze zm.).

³ OSNC 1/2025, poz. 2.

wyrażonym w uchwale ze względu na (m.in.) „systemowy charakter wadliwości postępowań nominacyjnych zmierzających do objęcia stanowisk sędziowskich [...]”. Zdaniem Sądu Najwyższego okoliczność ta wiązała się z „koniecznością samodzielnego zbadania i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy wszystkich prawnych aspektów skargi kasacyjnej, stosownie do określonych w niej podstaw i objętych nimi zarzutów (art. 398¹³ § 1 k.p.c.⁴)”. Ze względu na cel niniejszej glosy – tj. omówienie i ustosunkowanie się do zagadnienia spornego, jakim jest możliwość zastosowania art. 115 k.c. do upływu terminu przedawnienia – inne zagadnienia poruszane w tytułowym orzeczeniu, na przykład problematyka związana ze sporem dotyczącym statusu sędziów powołanych po 2018 r., nie będą stanowiły przedmiotu rozważań.

2. STAN FAKTYCZNY

Omawiane orzeczenie zapadło wskutek wniesienia przez pozwanego skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie⁵, który zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie⁶. Spór pomiędzy powódką (B. sp. z o.o. w W.) a pozwanym (P.C.) związany był z wieloma zdarzeniami, niemniej – ze względu na cel niniejszej glosy – przytoczenie stanu faktycznego zostanie ograniczone jedynie do tej grupy zdarzeń, która związana była z upływem terminu przedawnienia.

Wydarzenia, które wymagają przytoczenia, miały miejsce jeszcze przed zawarciem przez strony postępowania umowy dystrybucyjnej i dotyczyły zamówienia przez pozwanego u powódki sprzętu medycznego (stentów), do czego doszło 27 sierpnia 2015 r. Zamówienie sporządzone było w formie maila po uprzednim ustnym ustaleniu jego warunków. Pozwany otrzymał towar 28 sierpnia 2015 r., natomiast już dnia poprzedniego powódka wystawiła mu fakturę VAT na 218 700,00 zł brutto z terminem płatności 90 dni. Faktura ta nie została opłacona.

⁴ Ustawa z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz. U. z 2026 r. poz. 468 ze zm.).

⁵ Wyrok z 12 marca 2020 r., VII AGa 548/19, Lex nr 3416457.

⁶ Wyrok z 3 kwietnia 2019 r., XVI GC 164/18, niepubl.

Termin przedawnienia świadczenia z powyższej faktury wynosił dwa lata i upływał w sobotę 25 listopada 2017 r. W związku z tym Sąd Okręgowy, który oddalił w całości powództwo, uznał, że wytoczenie powództwa 27 listopada 2017 r. nie przerwało skutecznie biegu przedawnienia. Odmienne oceniał tę kwestię Sąd Apelacyjny, który – powołując się na art. 115 k.c. – uznał za skuteczne przerwanie biegu przedawnienia i zasądził na rzecz powódki 218 700,00 zł z odsetkami. Sąd drugiej instancji oparł swoje stanowisko na założeniu, że skoro w przepisach regulujących przedawnienie nie zostały przewidziane reguły szczególne dotyczące sposobu obliczania terminów, to znaczy, że stosuje się przepisy ogólne, tj. art. 110-116 k.c.

Sąd Najwyższy przychylił się do stanowiska Sądu Apelacyjnego. Powołał się przy tym również na wykładnię funkcjonalną – w zakresie istoty instytucji przedawnienia oraz celu przepisu art. 115 k.c., jak również na wykładnię porównawczą i systemową.

W sprawie podniesiono także zarzut naruszenia przez sądy *meriti* przepisów o rękojmi za wady. Sąd Najwyższy stwierdził, że: „Brak dokonania w sprawie stanowczych ustaleń faktycznych [...] stał na przeszkodzie ocenie prawidłowości zastosowania prawa materialnego w rozważanej materii”. W konsekwencji uchylił wyrok w części zasądzającej od pozwanego na rzecz powódki kwotę 218 700,00 zł i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu. W pozostałym zakresie oddalił skargę kasacyjną.

3. STANOWISKO SĄDU NAJWYŻSZEGO

Sąd Najwyższy zaczął swój wywód od wykładni funkcjonalnej art. 115 k.c. Wskazał, że przepis ten służy ochronie dni wolnych od pracy (w tym ochronie sobót), w które to dni „człowiek ma prawo świętować”. Nie można więc wymagać od niego, aby podejmował wtedy jakiejkolwiek czynności. W związku z tym art. 115 k.c. ma przeciwdziałać realnemu skróceniu terminów, które kończą się w dni wolne od pracy.

Sąd Najwyższy, stosując wykładnię funkcjonalną, przyjął subiektywne założenie interpretacyjne – perspektywę wierzącego. Założenie

to zostało wprost wyrażone w kontekście opisu istoty przedawnienia: „Z punktu widzenia wierzyciela termin przedawnienia stanowi jednak funkcjonalny odpowiednik terminu do dokonania czynności [...]”.

Językowa wykładnia ograniczyła się jedynie do pojęcia „czynności”, które występuje w przytoczonym przepisie. Sąd Najwyższy wskazał, że zgodnie z zasadą *lege non distinguente* pojęcie to może odnosić się do każdego rodzaju czynności, w tym do czynności koniecznej „do obrony własnego prawa, której podjęcie pozostaje w interesie uprawnionego i zależy od jego inicjatywy”. Takie rozumowanie miało połączyć literalną wykładnię art. 115 k.c. z koncepcją subiektywnego założenia interpretacyjnego opartego na punkcie widzenia wierzyciela.

Kolejnym argumentem Sądu Najwyższego było wskazanie na zróżnicowaną technikę legislacyjną, zgodnie z którą istnieją dwa sposoby oznaczenia terminu do podjęcia określonej czynności.

Pierwszym z nich jest oznaczenie terminu jako okresu, w którym podmiot zobowiązany jest do podjęcia określonej czynności w celu zapobiegnięcia wystąpienia niekorzystnych skutków prawnych. Jako przykład takiego rozwiązania Sąd Najwyższy wskazał art. 129 ust. 4 p.o.ś.⁷, zgodnie z którym z roszczeniem, o którym mowa w ust. 1-3, można wystąpić w okresie trzech lat od dnia wejścia w życie rozporządzenia lub aktu prawa miejscowego powodującego ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości, albo art. 39 ust. 2 pr. pr.⁸, zgodnie z którym roszczenie, o którym mowa w ust. 1, wygasa, jeżeli nie będzie dochodzone w ciągu roku od dnia opublikowania materiału prasowego.

Drugim rozwiązaniem legislacyjnym jest wskazanie określonego skutku prawnego, który nastąpi wraz z upływem terminu. Przy czym ustawodawca jednocześnie wskazuje na możliwość uniknięcia owego skutku poprzez określone działanie podjęte przed upływem terminu. Sąd Najwyższy w tym przypadku wskazał na przykład art. 88 § 2 k.c., zgodnie z którym uprawnienie do uchylenia się (od skutków prawnych oświadczenia woli) wygasa w razie błędu – z upływem roku od jego

⁷ Ustawa z 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jedn. Dz. U. z 2025 r. poz. 647 ze zm.).

⁸ Ustawa z 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (tekst jedn. Dz. U. z 2018 r. poz. 1914 ze zm.).

wykrycia, a w razie groźby – z upływem roku od chwili, kiedy stan obawy ustał, albo art. 252 § 3 k.s.h.⁹, zgodnie z którym prawo do wniesienia powództwa wygasa z upływem sześciu miesięcy od dnia otrzymania wiadomości o uchwale, jednakże nie później niż z upływem trzech lat od dnia powzięcia uchwały.

Sąd Najwyższy uznał, że art. 115 k.c. ma zastosowanie zarówno do terminów określonych za pomocą pierwszej techniki legislacyjnej (ponieważ są to terminy na podjęcie czynności), jak i do terminów określonych za pomocą drugiej techniki legislacyjnej, bowiem: „Odmienne traktowanie tego rodzaju sytuacji w kontekście art. 115 k.c. byłoby nieracjonalne i mogłoby prowadzić nie tylko do skutków zaskakujących dla uczestników obrotu, lecz także zdezawuowania funkcji art. 115 k.c.”.

W celu wzmocnienia swojego stanowiska Sąd Najwyższy odwołał się również do „szerszego kontekstu systemowego” w postaci wykładni porównawczej.

Pierwszym przytoczonym w tym kontekście przepisem był art. 3 ust. 4 rozporządzenia nr 1182/71¹⁰, zgodnie z którym jeżeli ostatni dzień okresu wyrażonego inaczej niż w godzinach jest dniem ustawowo wolnym od pracy, niedzielą lub sobotą, okres wygasa wraz z upływem ostatniej godziny następnego dnia roboczego.

Drugim przepisem był – przytoczony jedynie fragmentarycznie – art. 29 konwencji¹¹, zgodnie z którym jeżeli ostatni dzień terminu przedawnienia przypada na oficjalne święto lub inny dzień wolny od posiedzeń sądu, co uniemożliwi przeprowadzenie stosownych czynności procesowych na terenie właściwości sądu, w którym wierzyciel wszczyna postępowanie lub występuje ze swoim roszczeniem zgodnie z art. 13, 14 lub 15, termin przedawnienia przedłuża się do końca pierwszego dnia następującego po dniu oficjalnego święta lub po dniu wolnym od

⁹ Ustawa z 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 18 ze zm.).

¹⁰ Rozporządzenie Rady (EWG, Euratom) nr 1182/71 z 3 czerwca 1971 r. określające zasady mające zastosowanie do okresów, dat i terminów (Dz. Urz. UE L 124 z 8.06.1971 r., s. 1).

¹¹ Konwencja o przedawnieniu w międzynarodowej sprzedaży towarów, sporządzona w Nowym Jorku, dnia 14 czerwca 1974 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 45, poz. 282).

posiedzeń sądu i w którym postępowanie może zostać wszczęte lub w którym można wystąpić z roszczeniem. Sąd Najwyższy zauważył jedynie, że konwencja ta wprost przesądza o możliwości zastosowania reguły analogicznej do art. 115 k.c. w przypadku terminu przedawnienia.

Sąd Najwyższy zakończył rozważania komparatystyczne przez przytoczenie dwóch przepisów (§ 193 BGB¹² oraz § 903 ABGB¹³) stanowiących odpowiedniki art. 115 k.c. (art. 199 k.z.¹⁴). Wskazał przy tym, że zarówno orzecznictwo niemieckie, jak i austriackie dopuszcza ich zastosowanie do upływu terminu przedawnienia.

Pod koniec swojego wyводу Sąd Najwyższy zaznaczył, że: „Odмова udzielenia sądowej ochrony prawnej roszczeniu majątkowemu na skutek przedawnienia [...] następuje kosztem wierzyciela jako dysponenta prawa podmiotowego, a tym samym stanowi sytuację wyjątkową z punktu widzenia porządku prawnego (art. 64 ust. 2 Konstytucji)”.

4. POLEMIKA ZE STANOWISKIEM SĄDU NAJWYŻSZEGO

We współczesnej literaturze oraz orzecznictwie występuje spór w kontekście możliwości zastosowania art. 115 k.c. do obliczania upływu terminu przedawnienia. Jak słusznie zauważył Sąd Najwyższy (zarówno w tytułowym orzeczeniu, jak i w uchwale III CZP 21/23), istnieją dwa poglądy odnoszące się do powyższej kwestii. Pierwszy¹⁵ z nich neguje

¹² Bürgerliches Gesetzbuch (BGBl. 2025 I Nr. 163).

¹³ Allgemeine bürgerliche Gesetzbuch (BGBl. I Nr. 33/2024).

¹⁴ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27 października 1933 r. – Kodeks zobowiązań (Dz. U. Nr 82, poz. 598 ze zm.).

¹⁵ T. Pałdyna, *Przedawnienie w polskim prawie cywilnym*, Warszawa 2012, s. 189; J. Gudowski, *Komentarz do art. 115*, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, I: Część ogólna, cz. 2 (art. 56-125), red. J. Gudowski, Warszawa 2021 s. 924; M. Mataczyński, M. Szczywko, *Komentarz do art. 118*, [w:] *Kodeks cywilny*, I: *Komentarz do art. 1-352*, red. M. Gutowski, Warszawa 2021, s. 1166-1167; K. Mularski, *Komentarz do art. 115*, [w:] *Kodeks cywilny*, I: *Komentarz do art. 1-352*, red. M. Gutowski, Warszawa 2021, s. 1140; R. Strugała, *Komentarz do art. 115*, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2021, s. 322; J. Kuźmicka-Sulikowska, *Komentarz do art. 115*, [w:] *Zobowiązania. Przepisy ogólne i powiązane przepisy Księgi I KC*, I: *Komentarz*,

możliwość stosowania art. 115 k.c. do upływu terminu przedawnienia. Negacja ta wynika z faktu, że przedawnienie określa moment powstania uprawnień po stronie dłużnika i nie jest jednocześnie terminem do dokonania określonej czynności. Drugi pogląd¹⁶, który reprezentowany jest przez Sąd Najwyższy w glosowanym wyroku, wskazuje na możliwość zastosowania art. 115 k.c. do upływu terminu przedawnienia. Niektórzy autorzy modyfikują ten pogląd i wskazują na możliwość zastosowania normy korygującej jedynie w przypadku, gdy ocenie podlega skuteczność działania wierzyciela zmierzająca do przerwania biegu przedawnienia¹⁷.

Pogląd prezentowany w komentowanym wyroku nie zasługuje na aprobatę.

4.1. Istota i cel przedawnienia oraz charakter art. 115 k.c.

Słuszny jest wniosek zaprezentowany przez Sąd Najwyższy, zgodnie z którym celem art. 115 k.c. jest przeciwdziałanie realnemu skróceniu terminów, które kończyłyby się w dni wolne od pracy. Wniosek ten został jednak niewłaściwie powiązany z istotą przedawnienia, która ponadto została błędnie zinterpretowana przez Sąd Najwyższy.

Błędna interpretacja wynika z przyjęcia subiektywnego założenia interpretacyjnego – perspektywy wierzyciela – do opisu istoty przedawnienia. Przyjęcie tej perspektywy wpłynęło na uznanie, jakoby termin przedawnienia stanowił termin do podjęcia określonej czynności.

red. P. Machnikowski, Warszawa 2022, s. 1253; M. Maciejewska-Szałas, *Komentarz do art. 115*, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany*, red. M. Balwicka-Szczyrba, A. Sylwestrzak, Lex/el. 2025, teza nr 1; M. Cieśla, *Stosowanie art. 115 k.c. do końca terminów przedawnienia. Glosa do uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 22.05.2024 r.*, III CZP 21/23, Przegląd Sądowy 6/2025, s. 134.

¹⁶ K. Skubisz-Kępką, *Komentarz do art. 115*, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, I: *Część ogólna (art. 1-125)*, red. M. Fras, M. Habdas, Warszawa 2018, s. 925; P. Machnikowski, *Komentarz do art. 118*, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2021, s. 338; K. Rębisz, *Stosowanie art. 115 KC do końca terminów przedawnienia*, *Transformacje Prawa Prywatnego* 3/2023, s. 104.

¹⁷ A. Zbiegień-Turzańska, *Komentarz do art. 115*, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. W. Borysiak, Legalis 2024, teza nr 2; G. Wolak, *O możliwości stosowania art. 115 KC do biegu przedawnienia*, *Monitor Prawniczy* 3/2025, s. 182.

Wykładnia na podstawie powyższego założenia interpretacyjnego nie może przynieść właściwych wniosków, ponieważ cel przedawnienia jest odwrotny w stosunku do celu i interesu wierzyciela. Przedawnienie jest instytucją, która pośrednio piętnuje bezczynność wierzyciela przez osłabienie jego prawnej ochrony. Natomiast celem wierzyciela jest zachowanie pełnej ochrony prawnej swojej wierzytelności przez okres możliwie jak najdłuższy. Dlatego też przyjęcie perspektywy wierzyciela – w celu określenia istoty przedawnienia – prowadzi do niedorzecznego wniosku, że termin przedawnienia jest terminem do wykonania czynności wyrażonej w art. 123 § 1 pkt 1 k.c., a więc terminem do przerwania biegu przedawnienia. Powyższe oznaczałoby, że celem przedawnienia jest przerwanie biegu przedawnienia. Wniosek ten jest z oczywistych względów logicznie sprzeczny.

Słuszny wydaje się pogląd Tomasza Pałdyny, który wskazał, że powyższe rozumowanie „polega na nieporozumieniu i jest reminiscencją postrzegania terminów przedawnienia jako terminów do podjęcia określonych działań. Tymczasem [...] terminy przedawnienia mają całkowicie odmienny charakter”¹⁸. Istotą przedawnienia jest jedynie powstanie po stronie dłużnika uprawnienia, które przybiera postać zarzutu przedawnienia¹⁹. Za pomocą tego zarzutu dłużnik może pozbawić roszczenia wierzyciela przymiotu zaskarżalności. Upływ terminu nie skutkuje więc *ex lege* utratą wierzytelności. Oznacza to, że przedawnienie nie wpływa bezpośrednio na sytuację prawną wierzyciela, co również wskazuje, że przyjęcie perspektywy wierzyciela w celu opisu istoty przedawnienia jest dalece nietrafione.

Stanowisko Sądu Najwyższego wynika również z niewłaściwego odczytania aksjologii przedawnienia. Z punktu widzenia porządku prawnego, który chroni wierzyciela – jako dysponenta prawa podmiotowego – instytucja przedawnienia stanowi widoczny wyjątek od zasady ochrony słusznie nabytych praw wierzyciela. Pogląd ten nie budzi wątpliwości²⁰, niemniej Sąd Najwyższy wywiódł z niego niewłaściwy wniosek.

¹⁸ T. Pałdyna, *op. cit.*, s. 189.

¹⁹ *Ibidem*, s. 16.

²⁰ Wyrok TK z 1 września 2006 r., SK 14/05, OTK-A 8/2006, poz. 97, Lex nr 208351; wyrok TK z 11 maja 2010 r., SK 50/08, OTK-A 4/2010, poz. 34, Lex nr 577410.

„Wyjątkowość” konstrukcji przedawnienia nie powinna wpływać na możliwość zastosowania art. 115 k.c. do biegu terminu przedawnienia – jako swoistej reguły korygującej, zwiększającej ochronę wierzyciela, bowiem powyższe oznaczałoby zastosowanie wykładni rozszerzającej do przepisów regulujących przedawnienie.

Natomiast, jak słusznie zauważono w uchwale III CZP 21/23, aksjologia tej instytucji wskazuje wprost na przeciwny wniosek, tj. na wymóg zastosowania ścisłej wykładni przepisów regulujących przedawnienie. W doktrynie²¹ wniosek ten wywodzi się z faktu, że art. 117-125 k.c. mają charakter przepisów szczególnych, które nie podlegają wykładni rozszerzającej w myśl zasady *exceptiones non sunt extendendae*. Dyrektywa ta nie jest równoznaczna z wymogiem ograniczenia się jedynie do wykładni językowej, niemniej stosowanie innych metod wykładni nie może być przejawem „ucieczki od sztywnych ram czasowych określonych przez ustawodawcę”²².

Rozumowanie to zostało dodatkowo wzmocnione przez wejście w życie ustawy z 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw²³, którą dodano w art. 118 k.c. zdanie drugie. Przepis ten stanowi *lex specialis* względem ogólnej regulacji wyrażonej przez art. 115 k.c. Jak słusznie zauważył Mateusz Cieśla: „Wobec nowelizacji art. 118 k.c., stracił na znaczeniu główny argument Sądu Najwyższego z wyroku z 13.04.2007 r., III CSK 409/06, przemawiający za stosowaniem art. 115 k.c. do terminów przedawnienia”²⁴. Wyrok ten oraz zawarte w nim rozumowanie – przytoczone w niniejszej sprawie przez Sąd Apelacyjny – stanowiły również główny argument występujący w orzecznictwie oraz wśród przedstawicieli doktryny, którzy podzielali pogląd o możliwości stosowania art. 115 k.c. do upływu terminu przedawnienia²⁵. Należy wskazać, że do sprawy rozstrzygniętej

²¹ S. Grzybowski, *System prawa cywilnego*, I: Część ogólna, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1974, s. 633.

²² T. Pałdyna, *op. cit.*, s. 92.

²³ Dz. U. z 2018 r. poz. 1104.

²⁴ M. Cieśla, *op. cit.*, s. 132.

²⁵ Zob. K. Skubisz-Kępka, *op. cit.*, s. 925; odmienną ocenę wprowadzenia art. 118 zdanie drugie przedstawia P. Machnikowski, *op. cit.*, s. 315-316.

komentowanym wyrokiem zastosowanie znajdował stan prawny poprzedzający wejście w życie ustawy zmieniającej Kodeks cywilny, dlatego też Sąd Najwyższy zrezygnował z rozważań dotyczących kwestii wyłączenia stosowania art. 115 k.c. ze względu na zmieniony art. 118 k.c. Nie ulega natomiast wątpliwości, że działanie ustawodawcy należy odczytywać przede wszystkim jako ugruntowanie poglądu o sztywnym określeniu ram czasowych przedawnienia.

4.2. Literalna wykładnia art. 115 k.c.

Przyjmuje się, że wykładnia językowa ma pierwszorzędne znaczenie w procesie wykładni norm prawnych²⁶. W związku z tym inne rodzaje wykładni powinno stosować się wtedy, gdy wynik wykładni literalnej prowadzi do absurdu lub nie jest wystarczająco jednoznaczny. Dlatego też nie sposób zgodzić się z Sądem Najwyższym, który rozszerza pojęcie „czynności” na działanie wierzyciela polegające na przerwaniu biegu przedawnienia. Pogląd ten nie może być uznany za prawidłowy, bowiem instytucja przedawnienia nie stanowi terminu do podjęcia czynności opisanych w art. 123 § 1 pkt 1 k.c., ale jedynie określa termin, po upływie którego dłużnik uzyskuje odpowiednią kompetencję. W związku z tym należy wskazać, że rozszerzona wykładnia pojęcia „czynności” prowadzi do niemożliwych do przyjęcia wniosków, które zostały już zaprezentowane powyżej.

4.3. Zróżnicowana technika legislacyjna

Wszystkie przykłady zastosowane przez Sąd Najwyższy – w zakresie argumentacji opartej na zróżnicowanej technice legislacyjnej w kontekście uregulowania terminu do podjęcia określonej czynności – odnoszą się do terminów zawitych (prekluzji). Dlatego też argumenty te pozostają

²⁶ TK w wyroku z 28 czerwca 2000 r., K 25/99, OTK 5/2000, poz. 141, wskazał, że: „W państwie prawnym interpretator musi zawsze w pierwszym rzędzie brać pod uwagę językowe znaczenie tekstu prawnego. Jeżeli językowe znaczenie tekstu jest jasne, wówczas – zgodnie z zasadą *clara non sunt interpretanda* – nie ma potrzeby sięgania po inne, pozajęzykowe metody wykładni”. Odmienne S. Lewandowski, *Logika w wykładni prawa i wnioskowania prawnicze*, [w:] *Logika dla prawników*, red. A. Malinowski, Warszawa 2020, s. 258. Zob. również Z. Ziemiński, *Logika praktyczna*, Warszawa 2001, s. 237-238.

bezzprzedmiotowe, bowiem przepisy regulujące prekluzję również nie mają na celu określenia terminu na dokonanie czynności, ale jedynie wskazują skutek prawny bezzczynności uprawnionego podmiotu.

Termin prekluzyjny charakteryzuje się tym, że z jego upływem wygasa *ex lege* odpowiednie prawo. W odróżnieniu od przedawnienia prekluzja nie powoduje powstania określonej kompetencji po stronie dłużnika, niemniej również i w tym przypadku nie jest to termin na podjęcie jakiejkolwiek czynności. W przypadku terminów zawitych należy analogicznie zastosować rozumowanie przedstawione powyżej.

W tym miejscu należy odnieść się również do zagadnienia, które nie zostało rozstrzygnięte przez Sąd Najwyższy ani w tytułowym orzeczeniu, ani w uchwale III CZP 21/23, a które jednocześnie związane jest z problematyką przedstawioną w niniejszej glosie. Owo zagadnienie dotyczy ewentualnej możliwości zastosowania art. 115 k.c. do upływu terminu przedawnienia roszczenia przeciwko konsumentowi (art. 117 § 2¹ k.c.). Wydaje się, że także i w tym przypadku art. 115 k.c. nie znajduje zastosowania. Zgodnie z art. 117 § 2¹ k.c. roszczenie (przedsiębiorcy), które przysługuje przeciwko konsumentowi, traci przymiot zaskarżalności w momencie upływu terminu przedawnienia. Wynika to z literalnej wykładni powyższego przepisu i użytego tam określenia: „nie można domagać się zaspokojenia roszczenia”. W doktrynie jednoznacznie przyjmowany jest pogląd, zgodnie z którym takie roszczenie staje się roszczeniem naturalnym *ex lege*, a upływ terminu zawitego brany jest przez sąd pod uwagę z urzędu²⁷. Mamy więc do czynienia nie z terminem na dokonanie czynności – co stanowi warunek niezbędny do zastosowania art. 115 k.c. – ale jedynie z terminem, po upływie którego roszczenie przedsiębiorcy pozbawione jest przymiotu zaskarżalności, a więc z terminem, po upływie którego prawo przedsiębiorcy traci swoją sądową ochronę. Ponadto w piśmiennictwie²⁸ podniesiono również inny argument, który związany jest z funkcją art. 117 § 2¹ k.c. Celem wprowadzenia przepisu była konieczność „zapewnienia konsumentowi,

²⁷ M. Cieśla, *op. cit.*, s. 131; D. Bierecki, *Nowe regulacje przedawnienia roszczeń*, Rejent 10/2018, s. 15.

²⁸ M. Cieśla, *op. cit.*, s. 131.

jako słabszej stronie stosunku prawnego, niezbędnej ochrony”²⁹. Zgodnie z tak rozumianym celem zastosowanie art. 115 k.c. zmniejszałoby poziom ochrony konsumentów i byłoby wprost sprzeczne z funkcją nowo wprowadzonej regulacji.

4.4. Argumenty komparatystyczne

Przy zastosowaniu wykładni porównawczej należy zachować szczególną ostrożność. Samo zbliżone brzmienie porównywanych przepisów nie przesądza o tym, że wykładnia komparatystyczna zastosowana jest trafnie, ze względu chociażby na odmienny kontekst systemowy, w których istnieją badane normy³⁰.

Przytoczenie treści przepisów wykorzystanych przez Sąd Najwyższy ułatwi wykazanie, że wnioski przedstawione w głosowanym wyroku – w zakresie zastosowania wykładni porównawczej – nie są zasadne.

Zgodnie z art. 3 ust. 4 rozporządzenia nr 1182/71, jeżeli ostatni dzień okresu wyrażonego inaczej niż w godzinach jest dniem ustawowo wolnym od pracy, niedzielą lub sobotą, okres wygasa wraz z upływem ostatniej godziny następnego dnia roboczego. Przepis ten odnosi się również do upływu terminu przedawnienia, natomiast odmienne brzmienie art. 3 ust. 4 rozporządzenia nr 1182/71 oraz art. 115 k.c. uniemożliwia przyjęcie wniosku, że przepisy te mają identyczne skutki prawne. Rdzeniem polskiej regulacji przedłużającej odpowiednie terminy jest odniesienie jej jedynie do terminów do wykonania czynności. W rozporządzeniu unijnym mowa jest o okresie wyrażonym inaczej niż w godzinach. Zakres znaczeniowy powyższych regulacji jest – z oczywistych względów – różny, ponieważ hipoteza przepisu rozporządzenia nr 1182/71 odnosi się zarówno do terminów do wykonania czynności, jak i do terminów przedawnienia. Należy zauważyć, że regulacja unijna ma więc szerszy zakres zastosowania w porównaniu z regulacją polską. Ponadto hipoteza przepisu rozporządzenia nr 1182/71 zostaje dodatkowo „okrojona” ze wszelkich okresów, które wyrażone są w godzinach – do

²⁹ Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, Sejm VIII kadencji, druk sejmowy nr 2216, s. 3.

³⁰ Zob. I. Szymczak, *Metoda nauki o porównywaniu systemów prawnych*, RPEKiS 76.3/2014, s. 45-46.

czego art. 115 k.c. w ogóle się nie odnosi. Można powiedzieć, że porównywane przepisy „korespondują” ze sobą jedynie w zakresie terminów wyrażonych inaczej niż w godzinach, które dotyczą wykonania czynności. Dlatego też, porównując art. 3 ust. 4 rozporządzenia nr 1182/71 z art. 115 k.c., Sąd Najwyższy doszedł do błędnych wniosków.

Zgodnie z art. 29 konwencji, jeżeli ostatni dzień terminu przedawnienia przypada na oficjalne święto lub inny dzień wolny od posiedzeń sądu, co uniemożliwi przeprowadzenie stosownych czynności procesowych na terenie właściwości sądu, w którym wierzyciel wszczyna postępowanie lub występuje ze swoim roszczeniem zgodnie z art. 13, 14 lub 15, termin przedawnienia przedłuża się do końca pierwszego dnia następującego po dniu oficjalnego święta lub po dniu wolnym od posiedzeń sądu i w którym postępowanie może zostać wszczęte lub w którym można wystąpić z roszczeniem. W przypadku tego przepisu mamy, co prawda, do czynienia z regułą analogiczną do art. 115 k.c., trudno jest jednak zaakceptować rozumowanie Sądu Najwyższego, zgodnie z którym treść szczegółowego przepisu międzynarodowej konwencji – która ma zastosowanie w przypadku transgranicznej sprzedaży towarów – jest argumentem przemawiającym za dopuszczeniem zastosowania ogólnej regulacji przedłużającej bieg terminów z Kodeksu cywilnego do instytucji przedawnienia. W celu wykazania niewłaściwości stanowiska Sądu Najwyższego wystarczy jedynie wymienić niektóre różnice, tj. odmienne brzmienie przepisów, ich zakres regulacji (przedawnienie roszczeń ze sprzedaży oraz przedawnienie wszelkich roszczeń majątkowych niezależnie od źródła ich powstania), systemowe umiejscowienie (umowa międzynarodowa uzgodniona w celu ujednolicenia zasad przedawnienia w międzynarodowej sprzedaży towarów oraz ustawa regulująca stosunki cywilnoprawne między osobami działającymi pod polską jurysdykcją)³¹.

³¹ Odmienne K. Rębisz (K. Rębisz, *op. cit.*, s. 102-103), który twierdzi, że skoro przepis konwencji jest częścią krajowego porządku prawnego (zgodnie z art. 91 ust. 1 Konstytucji RP), to należy dopuścić stosowanie art. 115 k.c. do terminów przedawnienia ze względu na postulat spójności systemu prawnego oraz ze względu na uniknięcie zróżnicowania sytuacji prawnej stron umowy międzynarodowej sprzedaży towarów i stron pozostałych umów majątkowych.

Nie ulega wątpliwości, że w celu przeprowadzenia wykładni komparatystycznej warto odnieść się również do przepisów stanowiących odpowiedniki polskiej regulacji. W przypadku art. 115 k.c. (art. 199 k.z.) regulacjami zagranicznymi najbliższymi treściowo są § 193 BGB oraz § 903 ABGB, które stanowiły punkt odniesienia podczas formułowania art. 199 k.z. Choć przepisy te sformułowane są w sposób węższy w stosunku do polskiej regulacji (odnoszą się one do terminów na złożenie oświadczenia lub wykonanie świadczenia), to jednak zarówno orzecznictwo niemieckie, jak i austriackie dopuszczają ich zastosowanie do upływu terminu przedawnienia, opierając się głównie na wykładni celowościowej³². Celem powyższych przepisów jest ochrona dni wolnych przez uwzględnienie potrzeby odpoczynku oraz przeciwdziałanie skróceniu terminów na wykonanie czynności. Trzeba przyznać, że powyższy opis charakterystyki przepisów przedłużających upływ terminów jest trafiony również w kontekście art. 115 k.c. Inna rzecz, czy sam ten argument przesądza o słuszności twierdzenia Sądu Najwyższego. Moim zdaniem cel tych regulacji – opisany przez niemiecki Trybunał Federalny oraz austriacki Sąd Najwyższy – nie może wskazywać na możliwość zastosowania jej do przedawnienia ze względu na fakt, że istotą przedawnienia nie jest obowiązek podjęcia jakiegokolwiek czynności – co zostało już wyżej opisane. Dlatego też przyjęcie wykładni celowościowej w tym przypadku pozostawałoby sprzeczne z istotą przedawnienia oraz z literalnym brzmieniem art. 115 k.c.

³² Zob. wyrok niemieckiego Trybunału Federalnego z 6 grudnia 2007 r., III ZR 146/07 (<https://juris.bundesgerichtshof.de>) oraz orzeczenie austriackiego Sądu Najwyższego z 1 kwietnia 1965 r., 2 Ob 15/65 (<https://www.rdb.manz.at>).

Pozostałe orzeczenia przytoczone w tytułowym wyroku (tj. wyroki niemieckiego Trybunału Federalnego z 3 lutego 1978 r., I ZR 116/76 (<https://research.wolterskluwer-online.de>) i z 5 sierpnia 2014 r., XI ZR 172/13 (<https://juris.bundesgerichtshof.de>) oraz orzeczenia austriackiego Sądu Najwyższego z 29 marca 1984 r., 8 Ob 16/84 (<https://www.ris.bka.gv.at>) i z 11 kwietnia 2013 r., 1 Ob 55/13i (<https://www.rdb.manz.at>) wskazują jedynie na możliwość zastosowania regulacji przedłużających upływ terminu do przedawnienia, bez szerszego uargumentowania tego stanowiska”.

5. ZAKOŃCZENIE

Stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z 14 lutego 2025 r. (II CSKP 1946/22) w zakresie dopuszczalności zastosowania art. 115 k.c. do upływu terminu przedawnienia jest nietrafione. Pomimo rozbudowanej argumentacji i zastosowania wielu metod wykładni Sąd Najwyższy doszedł do niewłaściwego wniosku. Wynika to przede wszystkim z faktu, że istota instytucji przedawnienia została błędnie opisana, co doprowadziło do przyjęcia założenia, jakoby termin przedawnienia stanowił termin na podjęcie czynności. Również pozostałe argumenty przytoczone w celu wzmocnienia stanowiska Sądu Najwyższego nie przekonują.

STOSOWANIE ART. 115 K.C. DO UPŁYWU TERMINU PRZEDAWNIENTA.

GŁOSA KRYTYCZNA DO WYROKU SĄDU NAJWYŻSZEGO Z 14 LUTEGO
2025 R., II CSKP 1946/22

Streszczenie

W głosie dokonano krytycznej analizy orzeczenia Sądu Najwyższego z 14 lutego 2025 r. (II CSKP 1946/22), które odnosiło się do możliwości zastosowania art. 115 k.c. do upływu terminu przedawnienia. Zwrócono uwagę na założenia interpretacyjne niezbędne do przyjęcia stanowiska wyrażonego w orzeczeniu oraz przedstawiono konkurujący pogląd, który wyrażany był dotychczas przez część przedstawicieli doktryny. Głosa przytacza argumentację zastosowaną przez Sąd Najwyższy oraz przedstawia odmienne wnioski, stosując analogiczne metody wykładni. Dokonano również porównania analogicznych regulacji występujących w prawie niemieckim i austriackim oraz sformułowano poglądy w zakresie możliwości zastosowania wniosków wyrażonych w orzecznictwie odpowiednich sądów zagranicznych.

APPLICATION OF ARTICLE 115 OF THE POLISH CIVIL CODE TO THE
EXPIRY OF THE LIMITATION PERIOD.: A CRITICAL GLOSS TO THE
POLISH SUPREME COURT JUDGMENT OF 14 FEBRUARY 2025, II CSKP
1946/22

Summary

This gloss provides a critical analysis of the Polish Supreme Court ruling of 14 February 2025, II CSKP 1946/22, which concerned the applicability of Article 115 of the Polish Civil Code to the expiry of a limitation period. It draws attention to the interpretative assumptions necessary for the adoption of the Supreme Court's position in the ruling and presents a competing view which has been expressed by some exponents of the doctrine on this issue. The gloss applies analogous methods of interpretation to adduce the arguments used by the Polish Supreme Court and to present alternative conclusions. It also makes a comparison of parallel regulations in German and Austrian law, and reviews opinions formulated on the applicability of the conclusions expressed in the jurisprudence of these foreign courts.

Słowa kluczowe: wpływ terminu przedawnienia; dni wolne; wierzyciel.

Keywords: expiry of the limitation period; days off; creditor.

Data zgłoszenia artykułu do redakcji: 18.11.2025.

Data zaakceptowania do druku: 8.03.2026.

Finansowanie badań: Niniejsza publikacja nie otrzymała żadnego zewnętrznego wsparcia finansowego.

Oświadczenie właściwej komisji etycznej: Nie dotyczy.

Konflikt interesów: Autor deklaruje, że nie ma żadnego konfliktu interesów związanego z publikacją niniejszych badań.

Literatura

Bierecki D., *Nowe regulacje przedawnienia roszczeń*, Rejent 10/2018, s. 9-24.

Cieśla M., *Stosowanie art. 115 k.c. do końca terminów przedawnienia. Glosa do uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 22.05.2024 r., III CZP 21/23*, Przegląd Sądowy 6/2025, s. 126-135.

Grzybowski S., *System prawa cywilnego*, I: *Część ogólna*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1974.

Gudowski J., *Komentarz do art. 115, [w:] Kodeks cywilny. Komentarz*, I: *Część ogólna*, cz. 2 (art. 56-125), red. J. Gudowski, Warszawa 2021, s. 992-925.

- Kuźmicka-Sulikowska J., *Komentarz do art. 115, [w:] Zobowiązania. Przepisy ogólne i powiązane przepisy Księgi I KC, I: Komentarz*, red. P. Machnikowski, Warszawa 2022, s. 1251-1254.
- Lewandowski S., *Logika w wykładni prawa i wnioskowania prawnicze, [w:] Logika dla prawników*, red. A. Malinowski, Warszawa 2020, s. 254-271.
- Machnikowski P., *Komentarz do art. 118, [w:] Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2021, s. 335-339.
- Maciejewska-Szałas M., *Komentarz do art. 115, [w:] Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany*, red. M. Balwicka-Szczyrba, A. Sylwestrzak, Lex/el. 2025, teza nr 1.
- Mataczyński M., Saczywko M., *Komentarz do art. 118, [w:] Kodeks cywilny, I: Komentarz do art. 1-352*, red. M. Gutowski, Warszawa 2021, s. 1165-1173.
- Mularski K., *Komentarz do art. 115, [w:] Kodeks cywilny, I: Komentarz do art. 1-352*, red. M. Gutowski, Warszawa 2021, s. 1138-1141.
- Pałdyna T., *Przedawnienie w polskim prawie cywilnym*, Warszawa 2012.
- Rębisz K., *Stosowanie art. 115 KC do końca terminów przedawnienia*, Transformacje Prawa Prywatnego 3/2023, s. 91-106.
- Skubisz-Kępka K., *Komentarz do art. 115, [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, I: Część ogólna (art. 1-125)*, red. M. Fras, M. Habdas, Warszawa 2018, s. 923-925.
- Strugała R., *Komentarz do art. 115, [w:] Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2021, s. 322-323.
- Szymczak I., *Metoda nauki o porównywaniu systemów prawnych*, RPEiS 76.3/2014, s. 37-49.
- Wolak G., *O możliwości stosowania art. 115 KC do biegu przedawnienia*, Monitor Prawniczy 3/2025, s. 178-183.
- Zbiegień-Turzańska A., *Komentarz do art. 115, [w:] Kodeks cywilny. Komentarz*, red. W. Borysiak, Legalis/el. 2024, teza nr 2.
- Ziembiński Z., *Logika praktyczna*, Warszawa 2001.

